

2022-10-12

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS 2022-00166

Motion - Konsekvenser för klimatet (NL)

Inkom den 21 februari 2022 av Christina Ståldal m.fl. (NL)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens stadsutvecklingsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att kommunen redan arbetar i linje med intentionerna i motionens samtliga förslag utifrån syftet att minska kommunens klimatpåverkan. Motionen är med denna notering färdigbehandlad.

Sammanfattning

I motionen anges att Nacka kommun kraftigt måste sänka sina utsläpp för att nå upp till målen i Parisavtalet. Många beslut som tas i kommunen i dag påverkar kommande generationers möjlighet att leva ett gott liv och tillfredsställa sina behov. Nackalistan anser därför att det är av största vikt att utsläpp av klimatpåverkande gaser tas med i beräkningen i alla kommunens beslut. Det kan i förlängningen motverka förändringar i klimatet framöver. Kommunen behöver analysera direkta utsläpp men även effekter av exploateringar som ödelägger grönområden och därmed påverkar klimatet negativt.

Förslagen i motionen

I motionen föreslås att kommunfullmäktige ska besluta följande:

- Att samtliga stadsbyggnadsprojekt som pågår i kommunen också tydligt visar påverkan på koldioxidbudgeten och att detta följs upp årligen
- Att alla upphandlingar som kommunen gör också ska redovisa hur upphandlingen påverkar kommunens koldioxidbudget
- Att det i alla tjänsteskrivelser och underlag för beslut ska tas hänsyn till beslutens konsekvenser för utsläpp av växthusgaser och konsekvenser för vår möjlighet att motverka kommande klimatförändringar
- Att det i alla tjänsteskrivelser och underlag för beslut ska finnas ett avsnitt med ”Konsekvenser för klimatet” på motsvarande sätt som det i dag finns ”Konsekvenser för barn” och ”Ekonomiska konsekvenser”. Där ska tydligt visas hur beslutet skulle påverka Nackas koldioxidbudget.

Juridik- och kanslistabens utredning och bedömning

Här nedan följer en redovisning av juridik- och kanslistabens utredning och bedömning gällande respektive förslag i motionen. Juridik- och kanslistaben har berett ärendet i samarbete med inköpsenheten, miljöenheten och enheten för strategisk stadsutveckling.

Samtliga förslag i motionen kopplar an till kommunens koldioxidbudget. Inledningsvis kan därför nämnas att kommunens koldioxidbudget är en kartläggning över kommunens totala utsläpp av koldioxid, och hur fort kommunen behöver minska utsläppen för att bidra till att uppnå målen i Parisavtalet om högst två graders temperaturhöjning totalt. De utsläpp som ingår i budgeten kommer från jordbruk, egen uppvärmning, avfall, arbetsmaskiner, industri, inrikes transporter, el- och fjärrvärme och utrikes transporter (flyg och sjöfart).¹

Att samtliga stadsbyggnadsprojekt som pågår i kommunen också tydligt visar påverkan på koldioxidbudgeten och att detta följs upp årligen

Inledningsvis kan nämnas att Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna och Miljöpartiet de gröna antog en överenskommelse den 11 oktober 2022 som på många olika sätt förstärker miljö- och klimatarbetet i kommunen. Värt att lyfta fram är bl.a. att kommunstyrelsens miljöutskott ges tydligare uppdrag att styra, leda och samordna kommunens miljö- och klimatarbete. Utskottet ska bl.a. arbeta med att minska utsläpp av växthusgaser i enlighet med koldioxidbudgeten och kunna yttra sig över detaljplaner utifrån miljö- och klimatpåverkan.

På det övergripande planet kan även nämnas att kommunfullmäktige i Nacka kommun antog en strategi för miljö- och klimatambitioner i stadsutvecklingen i Nacka under 2018. Strategin utgör en arbetsmetod som innebär att kommunen inom ramen för stadsutvecklingen i kommunen samarbetar med byggbranschen kring miljö- och klimatfrågor. Strategin gäller för alla stadsbyggnadsprojekt.

Mer konkret kommer miljöenheten att genomföra ett pilotprojekt med verktyget Klimatkalkyl som företaget Spacescape håller på att utveckla. Pilotprojektet kommer att pågå under perioden oktober 2022 - februari 2023. Syftet med pilotprojektet är följande:

1. Vidareutveckla Klimatkalkylen till ett lätt användbart och tillräckligt heltäckande verktyg för att analysera planers klimatpåverkan, från tidiga till senare skeden av detaljplaneringen (klimatkalkylsverktyget är alltså inte helt klart ännu).
2. Definiera systemgränser och eventuella referens-/målvärden som Klimatkalkylens resultat kan jämföras med. Här ingår bland annat att se över hur Nacka kommun kan relatera resultatet från Klimatkalkylen (d.v.s. detaljplanernas klimatpåverkan) till koldioxidbudgeten.

¹ www.nacka.se/boende-miljo-klimat-och-hallbarhet/koldioxidbudget-for-nacka/

3. Utveckla fler utsläppskategorier och kompletterande åtgärder som ska läggas in i klimatkalkylsverktyget.
4. Testa Klimatkalkylen på en detaljplan i Nacka kommun.
5. Ta reda på hur Nacka kommun bäst kan använda klimatberäkningsverktyget och vilken nytta det kan ge för kommunen.

Klimatkalkylen kan hjälpa kommunen att få en förståelse kring utsläpp och annan klimatpåverkan som ett stadsbyggnadsprojekt medför. Som anges ovan kommer pilotprojektet även att se över hur Nacka kommun kan relatera resultatet från Klimatkalkylen till koldioxidbudgeten (se punkt 2 ovan).

Utöver detta kan nämnas att lagen (2021:787) om klimatdeklaration för byggnader trädde i kraft den 1 januari 2022. Lagen innebär en skyldighet för byggherrar att se till att en klimatdeklaration upprättas när en ny byggnad uppförs och att klimatdeklarationen sedan lämnas in till Boverket. Syftet med lagen är att minska klimatpåverkan när byggnader uppförs. I plan- och bygglagen (2010:900) finns bestämmelser om att en byggnadsnämnd kan meddela ett slutbesked först efter att en klimatdeklaration har getts in eller byggherren gjort sannolikt att det inte finns någon skyldighet att ge in en klimatdeklaration.

Klimatdeklarationerna ska innehålla en redovisning av klimatpåverkan från byggskedet. Kortfattat omfattar det klimatpåverkan till följd av råvaruförsörjning, transport och tillverkning i produktskedet, transport i byggproduktionsskedet samt klimatpåverkan i bygg- och installationsprocessen som t.ex. all användning av el, värme och bränslen på byggarbetsplatsen.²

Klimatdeklarationerna kan komma att ge kommunen en indikation på byggnaders klimatpåverkan. Om några år när kommunen har en nulägesbild över genomsnittliga utsläpp för varje byggnad finns det en möjlighet för kommunen att börja kravställa för att dessa utsläpp ska minska.

Sammantaget innebär alla dessa åtgärder att kommunen redan har påbörjat ett arbete som ligger i linje med intentionen i förslagen i motionen.

Att alla upphandlingar som kommunen gör också ska redovisa hur upphandlingen påverkar kommunens koldioxidbudget

Nacka kommun upphandlar årligen varor, tjänster och entreprenader för cirka 3 miljarder kronor samt cirka 2 miljarder inom kundval. Kundvalen och upphandlingarna sker brett

² www.boverket.se/sv/klimatdeklaration/gor-sa-har/omfattning/

utifrån olika nämnders ansvarsområden vilket innebär allt ifrån kontorsmaterial och livsmedel till inköp av sociala tjänster och IT. Nacka kommuns inköspolicy beskriver kommunens förhållningssätt i samband med externa köp utifrån syftet att säkerställa en god ekonomisk hushållning och att kommunens affärer sker på ett affärsmässigt sätt. I inköspolicyn anges även att kommunens mål är att upphandlingar och inköp av varor och tjänster ska bidra till en effektiv verksamhet med hög kvalitet och till en långsiktigt hållbar kommun. I hållbarhetsarbetet ingår såväl klimatmässig som social och ekonomisk hållbarhet. Denna målsättning omsätts i praktiken bland annat genom att varje beslut om upphandling föregås av en bedömning hur beslutet påverkas av hållbarhetsaspekterna. Om varje enskild upphandling även skulle redovisa hur upphandlingen skulle påverka kommunens koldioxidbudget skulle det innebära en stor arbetsinsats vad gäller implementering och genomförande eftersom alla verksamheter och enheter ansvarar för sina egna upphandlingar. Förutom utbildningsinsatser inom området för att stärka samtliga enheter inom området kommer det även behövas systemstöd för att beräkna den enskilda upphandlingens påverkan på kommunens koldioxidbudget. Den enskilda upphandlingen måste då kopplas till de kategorier av utsläpp som ingår i kommunens koldioxidbudget (jordbruk, egen uppvärmning, avfall, arbetsmaskiner, industri, inrikes transporter, el- och fjärrvärme och utrikes transporter). Även tidsaspekten måste beaktas i detta sammanhang. Ovan angivna åtgärder kommer medföra att respektive upphandling kommer ta mer tid i anspråk för såväl den enskilda enheten som inköpsenheten. Detta riskerar att fördröja upphandlingsprocessen ytterligare vilket inte är önskvärt då upphandlingsprocessen redan idag tar mycket tid i anspråk. Den sammantagna bedömningen är därför att det skulle krävas oproportionerligt mycket resurser och tid för kommunen att genomföra förslaget i motionen i detta avseende särskilt då kommunens upphandlingar redan nu tar hänsyn till bland annat klimatmässig hållbarhet.

Att det i alla tjänsteskrivelser och underlag för beslut ska tas hänsyn till beslutens konsekvenser för utsläpp av växthusgaser och konsekvenser för vår möjlighet att motverka kommande klimatförändringar samt att det i alla tjänsteskrivelser och underlag för beslut ska finnas ett avsnitt med "Konsekvenser för klimatet" på motsvarande sätt som det i dag finns "Konsekvenser för barn" och "Ekonomiska konsekvenser". Där ska tydligt visas hur beslutet skulle påverka Nackas koldioxidbudget.

Kommunen har arbetat med hållbarhet genom sitt ordinarie styrsystem under många år. Den 15 juni 2020 tog kommunfullmäktige även beslut om en implementering av Agenda 2030. Beslutet innebär att Agenda 2030 ska utgå från kommunens befintliga styrmodell. Alla nämnder, enheter och kommunens bolag ska vara delaktiga i arbetet med att uppfylla målen och skapa ett långsiktigt hållbart Nacka.

Varje nämnd och verksamhet i kommunen ska själva identifiera vilka prioriterade mål och områden som just de kan bidra till och påverka mest. Den löpande rapporteringen och uppföljningen av kommunens hållbarhetsarbete ska ske i kommunens system för

ledning och uppföljning. Flera av kommunens grunduppdrag (till exempel skola, omsorg och samhällsplanering) är direkt eller indirekt kopplade till mål och delmål i Agenda 2030.

Kommunens arbete med hållbarhet genom styrmodellen medför således att hållbarhetsaspekten är integrerad i kommunens verksamhet på olika sätt. I sammanhanget är det även viktigt att notera att alla beslutsunderlag redan idag ska vara allsidiga, objektiva och brett belysa förslagets konsekvenser. Det innebär att ett beslut som har en påverkan på kommande generationer redan i dag ska lyfta klimat- och miljöpåverkan i beslutsunderlaget. Detta ligger i linje med vad kommunfullmäktige tidigare beslutat i andra liknande motionen (KFKS 2018/1100 och KFKS 2019/1085). Det bedöms därför inte finnas skäl att särskilt besluta om utformningen och rubriksättningen i kommunens tjänsteskrivelser och beslutsunderlag i enlighet med förslaget i motionen.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget till beslut medför inga ekonomiska konsekvenser i sig. Delar av de förslag som lämnas i motionen skulle dock innebära ökade kostnader gällande bl.a. kompetensutveckling, systemstöd och personalkostnader om de skulle genomföras.

Konsekvenser för barn

Allt arbete kommunen gör för att minska klimatpåverkan ger positiva effekter för kommande generationer och är således även positivt för barn och unga.

Handlingar i ärendet

1. Motionen

Christopher Arontaus
Tf. kanslichef
Juridik- och kanslistaben

Julia Tham
Utredare
Juridik och kanslistaben